

Mr. 20

1942. g.
15. maijs

RM 0,30

LAIKMETS

*Tenemto austrumu apgabalu reichsministrs-reichsleiters Alfred's Rosenberg's
Lauki un pilsētas sveic Vadoņa dedzīgo līdzstrādnieku viņa pirmajā apciemojumā Ostlandē*

Cīņa par okeāniem

Nesen Savienoto valstu jūras flotes ministrs Nokss noja: „Šis ir lielākais jūras karš, ko pasaule jebkad dzīvojuši.”

Nokss runāja par cīņu, kas pašreiz norisinās starp ass valstīm un Japānas kaujas spēkiem no vienas puses un Anglija un Amerikas kaujas spēkiem no otras puses.

Tas ir karš par okeāniem.

Jūras pārvaldīšana divu naidīgu valstu cīņā aizvien bija svarīgs faktors. Jūras kara vēstures sākumā lasām par grieķu un romiešu triērām, dženoviešu un veneciešu galērām, kas apbruņotas ar lielām katapultām un citām metamām ierīcēm un par ģermāņu tautu — vikingu un normaņu pūķveida kuģiem. Viduslaikos vācu Hanza savas augstsānu kogas izveidoja kā kara kuģiem, bet jaunākos laikos tai vietā stājās smagi bruņoti kara kuģi.

Kad par dzinējspēku sāka lietot tvaiku un kuģus nebija vajadzīgi koka, bet no dzelzs un tērauda, kuģu būvē 19. gadsimtā notika pilnīga pārmaiņa. Kuģu skrūvju izgudrošana sešdesmitajos gados, kuģu bruņu lietošana kopš 1854. gada Krievu kara un takelāžas atmešana kopš Amerikas neatkarības cīņām, nozīmē attīstības etapus, kuras beigās redzam moderno bruņoto kara kuģi. Artilērijai un bruņām palielinoties, pastāvīgi pieaug arī kara kuģu lielums. Jau sengrieķu lielākās triēras bija desmit metrus garas un seši metri platas, ar 1200 vīru komandu. 18. gadsimta līnijas kuģu lielums sasniedza 4500 tonnas. 1866. gadu kara kuģi pārsniedza 6000 tonnas, bet 1890. gadu kara kuģi 10.000 tonnas. 1905. gadā angļu kara kuģis „Dreadnought” — kam bija 22.500 tonnu, desmit 30,5 cm

Lūk, vācu karaflotes lielo panākumu noslēpums — pirmo reizi ieraudzīt pretinieku.

No droša attāluma vācu vieglais kreiseris atklāj uguni kādu bolševiku krasta bateriju.

Nepietiekošās vācu bruņošanās un toreizējās vadības nenoteiktības dēļ šī vācu retblokāde, diemžēl, jau no paša sākuma netika tā reālizēta, kā tas būtu vajadzīgs. In tomēr jau 1915. gada sākumā bija rezami vācu pretblokādes ārkārtīgie panāumi, kā to Makdonalds apliecina savā rāmatā „Labour Leader”: „Strādniekos alda noskaņojums, kas liek paredzēt ļaunāko. Ja angļu valdība visdrīzākā laikā enovērsis pārtikas piegādes traucējumus, tad tai pašas zemē radīsies bīstamāks enaidnieks nekā tas, pret ko jācinās karauskā.”

Jūras karš bija ildzis vēl tikai pus gadu, et vācu triecieniem jau bija tik svarīgas ekas.

No toreizējā kritiskā stāvokļa Anglija izļuva, kāpinot kuģu būvēšanu, liekot slazus zemūdenēm, pārkāpjot starptautiskos eitrālās kuģniecības noteikumus u. t. t. omēr uzsākt nesaudzīgu zemūdeņu karu ācija nolēma tikai 1917. gada februārī, rezot, ka Anglija izvairās no jūras kaujas n cenšas Vāciju uzvarēt ar bada blokādi.

Vācu zemūdeņu darbības sekas tūlīt bija itamas. No 1917. g. aprīļa līdz oktobrim t mēnesi ar drausmīgu precizitāti tās noremdēja 700.000 tonnu. Anglija bija pārēigta nesagatavojusies. Parlamentā, laikstos un kara atmiņās izpausts milzums ērtīgu ziņu par to, kā šie triecieni viņu tāra. Šis liecības tagad ir īpaši aktuālas.

Pirmajam jūras lordam Balfuram 1917. ada 27. aprīlī bija jāatzīst: „Mēs tagad arojam tā, it kā mēs būtu noteicēji, lai an tas nebūt tā nav. Mēs gan valdām uz iras, bet tam nav nekādas nozīmes, jo etinieka zemūdenes iralizē mūsu satik-

ni...
Mūsu pašreizējā ka-
politika mūs noved
zdibens malā. Ja
ēs to neaptversim,
ēs karu zaudēsim,
pēc ka mūsu tauta
rs izmērdēta badā
i mūsu sabiedrotie
is bezspēcīgi, jo

*Kādas vācu ostas aizsardzības laivas vadi-
tājs, kas ar vieglo zenitlielgabalu notiecis
dīvus angļu četrmotorīgos bumbredējus.*

mēs tos nevarēsim apgādāt ar oglēm un citām pilnīgi nepieciešamām precēm.”

Lords Dželliso izteicās: „Mūsu grūtības būtu vēl lielākas, ja mēs pretinieka ostas, viņu ģeografiskā stāvokļa dēļ, nevarētu ērti noslēgt... 1917. gadā tirdzniecības sistēmas aizsardzība kļuva par ļoti grūtu problēmu, kad vācieši proklamēja nesaudzīgu zemūdeņu karu. Tikai Amerikai iestājoties karā, bija iespējams nodibināt vispārīgu kuģu pavadsistēmu.”

Šī vācu ostu un zemūdeņu bazu „ērtā noslēgšana” tagad Anglijai padarīta neiespējama, jo tagad no Nordkapa līdz Biskajai ne tikai vācu zemūdenēm, bet arī lidmašīnām ir izejpunkti, lai atmaksātu Anglijai viņas izmērdēšanas plānus.

Lords Milners 1917. gada 7. novembrī augšnamā nosauca zemūdeņu blokādes radīto dārdzību par „tiešām drausmīgu”. Bija sagaidāma atklāta strādnieku sacelšanās, no jūlija līdz novembra beigām notika 67 lielāki un mazāki streiki, sevišķus zaudējumus radot kuģu būvētavās un kara rūpniecībā. Jēlvielu trūkums spieda vērpitaves un austuves ražošanu samazināt par 50%. Augļošana un spekulācija vēl palielināja sociālo plausu.

Roberts Bordens, kas kara laikā bija britu valsts kara kabineta loceklis un vēlāk pirmais Kanadas ministrs, izteicās:

„Anglijas ģenerālštābs bija nodomājis 1918. g. pavasarī padoties Vācijai. Sa-

biedrotajiem vairs nebija cerību, ka Vācija drīz sabruks”...

Vinstons Čerčils („Sunday Pictorial” 1919. g. 12 janvārī) ar dziļām nopūtām izsauca: „Vai drīkstu teikt? Mēs tik tikko izgājām sveikā. Ja Amerika nebūtu nostājusies mūsu pusē, zemūdeņu karš mūs būtu spiedis bada dēļ padoties.”

Šis angļu liecības saka vairāk, nekā vajadzīgs. Tā saprotams, ka angļu laikraksts „Daily Mail” par galvenajām briesmām uzskata ass valstu zemūdeņu un raida palīdzības saucienus: „Pašreiz sabiedroto galvenais uzdevums ir iznīcināt ass valstu zemūdenes!”

Nesaudzīgi un neatlaidīgi Vācija cīnās ar plūtokratiem. Anglijas pārtikas un jēlvielu kraļumi ar katru dienu vairāk samazinās. Pievedums kļūst aizvien mazāks. Hitler's ar matēmatisku noteiktību iet ceļā, kas beigs ar Anglijas iznīcināšanu. Cīņai par okeaniem ir milzīga nozīme. KI.

Vācu karaflotes smagās vienības dodas arī tālos pārijūras braucienos, lai kopā ar zemūdenēm cīnītos pret angļiem un viņu sabiedrotiem.

(Pa kreisi.) Kaujas kuģis iznīcinātāju un hidroplānu pavadībā iziet pildīt saņemto kaujas pavēli — torpēdēt ienaidnieka kuģus.

TĀLO AUSTRUMU

JAPĀNAS PANĀKUMI CĪŅĀ

Sākot karu ar Vāciju, angļi apzīmēja to par „jautro karu” Londonā iedomājās, ka saimnieciskā blokāde piespiedīs Vāciju dažu nedēļu laikā lūgt mieru. Tagad otrpus Kanālim vērojama mīlzīga izbrīna.

Līdzīgā stāvoklī pašreiz ir arī Amerika. Amerikas flotes ministrs Nokss reiz neuzmanīgi izteicies, ja Amerika kādreiz karotu ar Japānu, tad šī cīņa izšķirtos 90 dienās. Pasaule zina, ko var sagaidīt no šādiem vārdiem. Istenība runā gluži citu valodu.

Gigantiskā uzvaras gājienā Tenno cīņas spēki ir izdzinuši plūtokratiskos svešķermeņus no Klusā okeana. Pāri Honkongai, Singapurai, Malajai, Rangūnai, Filipinām, Javai, Sumatrai un Borneo plandās Saules karogs.

100 dienu laikā Japāna ir pakļāvusi Lielāzijas saimniecisko telpu savai kontrolei. Aizvien jāpatur prātā šie īstenības fakti, jo zināmas aprindas allaž mēdz pārvērtēt Amerikas plūtokratu spēkus. Vācija un tās sabiedrotie tos nebūt nenoliedz. Tomēr nedrīkst aizmirst, ka šodien visa Eiropa atrodas ass valstu varas sfērā, tāpat šai telpā iekļaujas arī Ukraina, Padomju savienības bagātību klēts. Līdzīgs stāvoklis ir arī Austrumāzijā. Lai cik liels būtu Amerikas saimnieciskais spēks, tas tomēr ir jūtami iedragāts, jo bagātās jēlvielu bāzes nonākušas japāņu rokās.

Ir pagājuši desmit gadi, kopš Japāna kopā ar savu sabiedroto Mandžuko valsti satrieca Mandžūriju un savā vadībā lika pamatakmēni lielajam Āzijas saimnieciskās telpas uzbūves darbam.

Tālo austrumu burinieks ir panākumiem bagāto japāņu kaujas kuģu priekštecis.

Jokohamas ostā satiekas modernā tehnika ar primitīvo darbu.

Sievietes japāņu policijas dienestā liecina, ka arī Japāna visus lautas spēkus vellī uzvarai.

(Pa labi) Zidrūpniecībā n binātas tūkstošiem sievie

BAĢĀTĪBA

2 KLUSĀ OKEANA JĒLVIEL

Tagad, pēc 5 mēnešu cīņas ar anglo-zakšu spēkiem, tā ir realizējusi savus nodomus. Šodien Japāna pārvalda visu Austrumāziju no Mandžuko un Dienvidsachalīnas ziemeļos līdz Holandes Timorai un Gvinejai dienvidos, no Vakas un Guāmas salām austrumos līdz pat Burmai rietumos. Šodien Japānas neierobežotā rīcībā ir visa šī milzīgā platība ar tās varenajām cilvēku rezervēm un saimnieciskajiem spēkiem.

Pašreizējā karā un nākotnes miera laikā tam milzīga nozīme. Japānai netrūkst vairs nekā. Japāņu tauta ir ieguvusi dzīves telpu, kāda tai nepieciešama sava straujā pieauguma dēļ. Tomēr pašreiz nozīmīgāki ir tie ieguvumi, ko japāņu kara vadībai dod lielā Austrumāzijas saimniecības telpa tagadējā cīņā. Pirmām kārtām jāmin Dienvidaustrumāzijas jēlvielu bagātības. Tās ir kārtīgi minerālu un pārējo jēlvielu krājumi, kas atrodas tagad Japānas rokās, šai ziņā atbrīvo to no visām rūpēm. Japānai nepieciešamo akmeņogļu daudzumu ievēd no Indokīnas (1939. g. 2,5 milj. t) un Holandes Indijas (1939. g. 1,7 milj. t). Kopā ar Ziemeļkīnas, Mandžuko un Japānas produkciju vajadzīgais akmeņogļu daudzums ir nodrošināts. Tas pats sakāms par cēlmetalliem. Mangānrūdu iegūst Ķīnā, Filipīnās, Angļu Malajā un Indokīnā, volfrāmrūdu Burmā, Malajā un Indokīnā, antimōnrūdu Ķīnā un Indokīnā, titānrūdu Malajā. Arī pārējie krāsainie metāli — cinks, alva un svins — ir viegli sasniedzami. Tāpat vieglo metālu pagatavošanai Japānai netrūkst jēlvielu.

Japānas tekstilrūpniecība ir bagātīgi apgādāta ar mākslīgo un dabīgo zīdu un mākslīgo vilnu.

Liela pārmaiņa skārusi arī Japānas eļļas apgādi. Agrāk Japāna ražoja tikai 3% no sava patēriņa. Tagad, iegūstot savā pārziņā galvenās Dienvidaustrumāzijas eļļas centrāles, tās vajadzības ir nodrošinātas simtprocentīgi.

Liela nozīme kara saimniecībā ir arī tam apstāklim, ka Japāna šodien izmanto visas Dienvidaustrumāzijas kaučuka plantācijas, kur iegūst 90% no visas pasaules kaučuka. Tādā kārtā Japānai pieder visas pasaules zīda, alvas un gumijas monopols.

Bez jēlvielām Japāna Dienvidaustrumāzijā izmanto arī vērtīgus rūpniecības ieguvumus. Lai gan atsevišķās valstīs rūpniecība vispār ir maz attīstīta, tomēr uz augstas attīstības pakāpes atrodas dažādas svarīgas speciāl rūpniecības. Šeit pirmām kārtām jāmin rafinācijas pasākumi Holandes Indijā, kas spēj ražot visas motoru degvielas, tāpat arī alvas kausētavas Malajā un Singapuras gumijas fabrikas.

Aplūkojot tuvāk Japānas ieguvumus Dienvidaustrumāzijā, redzam, ka šīs telpas milzīgās minerālu, jēlvielu, pārtikas un baudvielu bagātības tālu pārsniedz Japānas vajadzības.

Plūtokrati ir vilušies arī Austrumāzijā. „Jautrais karš” izvērties par bīstamu neveiksmju virkni. Šodien Japāna stāv ienaidniekam neaizsniežama. Tenno kareivji visās kaujās ir bijuši uzvarētāji. Amerikas sapnis, ar blokādi uzvāret Japānu, ir izsaprņots. Ar katru dienu Japāna saimnieciski un militāri kļūst spēcīgāka. Milzīgie jēlvielu krājumi gaida, lai tos izmantotu. Japāna smels spēkus lielajā Austrumāzijas saimniecības telpā, lai satriektu savus imperiālistiskos ienaidniekus. L. A.

Foto Laikmeta arch.

Fokijas dzelzceļa stacijas rajonu grūti atšķirt no Eiropas lielpilsētas ainavas.

Japana var lepoties ar visiem modernās tehnikas sasniegumiem — dzelzs betona tiltiem, rēgulētām upēm un ērtu satiksmi.

(Pa labi) Slavēnie samuraju zobeni ir japāņu kalēju roku darbs.

Hanzas pilsēta

„Milzis Rolands”

Šī imponantā figūra grezno Brēmenes pilsētas domes namu. No vācu Rolanda figūrām Brēmenes Rolands ir iespaidīgākā un mākslinieciski ievērojamākā. To uzcēla 1404. gadā kā pilsētas brīvības pazīmi.

Ja ieminamies par Hanzu, ja runājam par pasaules vai aizjūras tirdzniecību un upju kuģniecību, gribot negribot jāpiemin Brēmene. Tādos gadījumos Brēmenes vārds aizvien izvirzās priekšplānā. Šis vecās Hanzas pilsētas dibināšanu un stāvokli, tās izveidošanu un vēsturi noteica Vēzeras upe. Šī lielā Hanzas pilsēta, kuras vārds pazīstams visā pasaulē, izveidojusies no kādreizējām zvejnieku būdīņām, kas puduriem pacēlās uz Vēzeras upes krastiem. No vēlākās bīskapa pilsētas izveidojās pilsoņu pilsēta. Pilsētas robežas bija jāpaplašina arvien vairāk un vairāk. Ķeizars Oto I piešķīra Brēmenei pilsētas tiesības. Viduslaiku būves, līdzās lepnam renesanses celtnēm, piešķir pilsētai to raksturu, kas apmeklētājam liekas tik pie-

Aizjūras osta!

Brēmene ir otra lielākā vācu jūras osta. Par savu ostas pilsētu to dēvē vairāk nekā viena trešdaļa visu vācu tirdzniecības flotes kuģu. Visdzīvākā un vispusīgākā rosība valda brīvostā. Brēmenes pārējās ostas, kādu tai ir vairākas, var lepoties ar ievērojamām tehniskām labiercībām labības, koku, kalija un akmeņogļu apgrozībai. Rūpniecības ostā augstu gaisā paceļas kuģu būvētavu ierīces, dzelzceļu un fabriku smursteņi.

vilcīgs. Paviršam skatītājam dažs labs kas Brēmene, šai senās Hanzas varenības lieciniecē, var likties garlaicīgs. Ikvienam, kas Brēmene apskatījis ar uzmanīgu pētnieka skatu, arvien paliks atmiņā tās mākslas un kultūras pieminekļi.

Brēmenes lepnaķais pilsētas domes nams jau vairāk nekā 500 gadus stāsta par Hanzas nenogurstošo darbības garu. Šis monumentālās celtnes gotiskā arhitektūra ir pilna plastiskas skaidrības. Agrā baroka stilā veidotā fasāde tirgus lau-

kuma pusē ir plaši pazīstamā Brēmenes namdara Luder'a von Bentheim'a darbs. Pilsētas domes nama zālē, kas vēl līdz pat šai dienai ir lielākā pieņemšanas un prezentācijas telpa pilsētā, uzglabājušies 5 gadsimtu dārgumi. Pie zāles griestu dziedriem karājas Hanzas laikmeta kara kuģu modeļi ar visām ierīcēm un lepnaķiem karogiem — gatavi doties tālos jūras braucienos. Šādi kuģi senatnē pavadīja tirdzniecības kuģus, aizsargot tos pret jūras laupītājiem.

Brēmene

tāju pulkā tomēr atradās Brēmenes tirgotāji. Palīgus savam kolonizēšanas darbam viņš ņēma no dzimtenes. To vidū liela nozīme bija Brēmenes tirgotājiem un amatniekiem. Brēmenes tirgotāju ievērojamā nozīme Austrumzemes (Ostland) atklāšanā pierādāma arī ar citiem faktiem. Tā, piemēram, pirmajā tirdzniecības līgumā, ko 1229. gadā Smoļenskas kņazs slēdza ar Visbijas un Rīgas tirgotājiem, piedalījies arī kāds Brēmenes tirgotājs. Attiecīgas starp Rīgu un Brēmeni nekad nav bijušas pilnīgi pārtrauktas. Līdz pat 16. gadsimtam, piemēram, vācu ordeņa komtureja Brēmenē uzturējusi dzīvus sakarus ar Vidzemi. Tālāk atzīmējams, ka Rīgas pilsēta pēc ordeņa sabrukšanas, poļu apdraudēta, griezusies pie Brēmenes pēc padoma un atbalsta. Brēmenes skati pēc šīs Hanzas pilsētas iekļaušanās pasaules modernajā tirdzniecībā gan stipri vērsušies uz pārējām pasaules daļām, bet tirdzniecība pa Baltijas jūru tādēļ tomēr nekad nav atstāta novārtā. Arvien plašāk izveidoja sakarus ar Baltijas valstīm. Kārtēja kuģniecības satiksme arvien pastāvējusi starp abām pilsētām.

Patlaban Eiropas kārtības ideja ir pamats katrai saimnieciskai un kultūrai sadarbībai. Līdz ar to iestājies brīdis dot Brēmenes un Rīgas attiecībām jaunus dzīves impulsus.

Brēmene ir vecākā vācu jūras pilsēta un pēc lieluma otra vācu jūras osta. Izveidojoties par pasaules ostas pilsētu un pasaules tirdzniecības ievērojamu centru, šī Hanzas pilsēta pie Vēzeras pratusi saglabāt lielā mērā vecās tradīcijas. Brēmene ir vācu pilsētas pirmtēls. Tā var lepoties ar vairāk nekā tūkstošgadīgas vēstures daudziem un dažādiem pieminekļiem. Dibinoties uz šiem tūkstošgadu vēsturiskiem sakariem, veidosies arī turpmākās attiecības starp Brēmeni un Rīgu.

p.

Brēmenes ievērojamā rūpniecība, kuģniecība un kuģbūvniecība maz saskatāma pilsētas kopainā. Viss toties liecina par strauju tirdzniecības dzīvi. Šī tirdzniecība ar savām veco patriciešu mājām, noliktavām un pārvaldes ēkām kā ar zirnekļa tīklu apauž visu pasauli.

Brēmene jau tagad gaida uz to milzu uzdevumu atrisināšanu, kādus valsts uzticēs kuģniecībai pēc kara. Senās Hanzas gars un uzņēmība izpaužīsies arī šai darbā.

Metot skatu uz Brēmeni no šejienes, no Austrumzemes (Ostland), mums katrā ziņā pienācīgi jānovērtē arī Brēmenes un Rīgas radniecība. Tā nav nekāda nejaušība, ka lielajā Brēmenes biržas zālē, kas atrodas tieši pilsētas centrā, valdonīgi izceļas glezna, kas attēlo Rīgas dibināšanu. Šai milzu gleznai biržā jānorāda, ka Brēmenes tirgotāji piedalījušies savas mājas pilsētas Rīgas dibināšanā. Vēstures pētījumi pierāda, ka toreizējos viduslaikos, kad baznīcai bija tik liela vara, Brēmenes doma kungs Alberts I, vēlākais Vidzemes Alberts I, uzskatāms par Rīgas dibinātāju. Viņa seko-

Tirgus laukums Brēmenē

Šai dabiski izaugušajā pilsētā visi lielākie satiksmes ceļi saplūst tirgus laukumā. Kā kopš gadsimtiem šis tirgus laukums ir pilsētas visdzīvākais centra punkts. Ap to grupējas pilsētas un valsts, saimnieciskās un sabiedriskās dzīves celtnes, tā tuvumā atrodas arī citas ēkas, kam sava nozīme tirdzniecībā un kuģniecībā.

Peter'a Jansen'a sienas gleznojums Brēmenes biržā

Šai vēsturiskajā sienas gleznojumā attēlota Rīgas dibināšana.

KARĀ

AMERIKĀŅI MEKLĒ „PIEKTO KOLONNU”.

Lai amerikāņu tautā katrā ziņā radītu kara noskaņojumu, Ruzvelts un pārējie kara kūditāji neatsakās ne no kādiem līdzekļiem. Amerikāņu prese vai ik dienas sniedz ziņojumus par „piekto kolonnu” un tās Vācijasijai labvēlīgo darbību. Pārspīlētā bezgaršībā amerikāņi nogājuši tik tālu, ka pilsētu ielās sarīko vācu karavīru uniformās tērptu amerikāņu karavīru gājienu, lai iedzīvotājiem parādītu, kā „izskatīšoties vācu okupācijas armijas iesoļošana Amerikā”.

Rādot „piektās kolonnas” darbību, šinīs dienās Dienvidkarolīnas pilsētā Andersonā turienes studenti sarīkojuši improvizētu uzbrukumu pilsētas galvam un pārējām amata personām, it kā to būtu darījuši vācu „piektās kolonnas” locekļi. Mūsu attēlā redzams Andersonas pilsētas galva, kas piedalās studentu izrādē.

Atraiņa uzņem torpēdu. Nekas vēl neliecina par to briesmīgo, graužošo spēku, kas slēpjas gludajā un ietaukotajā tērauda ķermenī.

Kanāļa piekrastē izziņota trauksme. Jau vieglā zēnīlgabala apkalpes vīri ir savās vietās un nepacielīgi gaida ienaidnieka parādīšanos.

AINAS

Foto: Scherl (2)
Hoffmann (2)
Laikmeta arch.

Vācu varonīgo lidotāju panākumi slēpjas drosmē, pašizliedzībā un pieredzes izmantošanā. Kāda vācu lidlauka apkalpe un li-

dotāji jūsmīgi sagaida virsleitnantu F., kas atgriežas no savas 100. sekmīgā kaujas lidojuma.

Pēc sivas kaujas tikai vakara boļševiki atstāj savas paslēptuves un padodas.

Katrs kaujas pārtraukums jāizlieto cīņai pret otru ienaidnieku — palu ūdeņiem.

Kaņavīrs frontē ņem līdzi tikai visnepieciešamāko — tomēr arī tas prasa vīra spēku.

Apakšā: Šis mašīnšautenes uzdevums — likvidēt ienaidnieka izlūkvienu, kas tuvojās vācu atbalsta punktam.

KARAVĪRU IKDIENA. Cīņas austrumu frontē nesastāv no atsevišķiem spējiem kauju uzliesmojumiem, kušos kaņavīriem jāpierāda sava drosmē un varonīgā stāja. Visa frontes ikdiens prasa pašizliedzību un pastāvīgu uzpurēšanos. Katru brīdi jābūt gataviem ienaidnieka uzbrukumam. Un jācīnās ne tikai pret boļševikiem, bet arī pret palu ūdeņiem un dubļiem, kas seko negantajam ziemas salam. Katrs brīvs brīdis jāizmanto sasu ierakumu nodrošināšanai, jo nekas tā netraucē frontes ikdienu kā slapjas drēbes. Bez tam arvien ikvienam jātur sava uzkaibe kārtībā, jo katru dienu kaņavīri gaida ilgi gaidīto pavēli: uz priekšu!

Sees

*Bērzu aleja iežogo strādnieku ģimenes mājiņas, kas katrā
maza, atsevišķa pasaule.*

Te saprotas kā vecie, tā jaunie.

*Ērtajās strādnieku nometnēs daudz gaisa un katrai ģimenei
savs dārza stūrītis.*

Stos labi

PAŠAM SAVA ĢIMENES MĀJA

Mūsu laikmets no ikviena cilvēka prasa ļoti daudz. Tāpēc radusies dziļa vispārēja interese nodrošināt katram atsevišķam pilsonim tādus dzīves apstākļus, kas to padarītu spējīgu visaugstākam veikumam. Ļoti svarīgs šai ziņā ir pareizi atrisināts dzīvokļu jautājums. Īpaši Vācijā izplatīta atziņa, ka dzīvošana ires namos, no higiēniskā, sociālā un kultūrālā viedokļa raugoties, nespēj kāpināt cilvēka radīšanas prieku un darba spējas. Tāpēc Vācijā valsts vadītie būvuzņēmumi aizvien vairāk pāriet uz ģimenes māju celšanu. Sevišķi spilgts piemērs ir vācu dārzu pilsēta Klein-Borstela pie Hamburgas.

Šī nomales pilsētiņa, kas izveidojusies jau pirms pāris gadiem, atrodas kādas ātrvilciena pietātnes tuvumā. No šejienes 24 minūtēs sasniedzama lielpilsēta, kur nodarbināti gandrīz visi Klein-Borstelas iedzīvotāji. Nav sevišķi jāatzīmē, ka statistikas ziņas šeit devušas īpaši augstu veselības līkni, ja zina, ka te uz viena hektara ir 50 dzīvokļu, tātad telpas sadalījums caurmērā jāuzskata par ļoti teicamu. Klein-Borstelas dārzu pilsētas raksturu vēl kāpina koši apstādījumi, kas kalpo ne tikai aiestētiskām, bet īpaši tautas veselības prasībām. Tomēr pats svarīgākais šai apmetnē ir dārzu zeme, no kuņas katrai ģimenes mājai pienākas apmēram 100 kv. m. Šis zemes gabals ir pietiekoši liels, lai mājas saimnieks tur savos atpūtas brīžos varētu audzēt puķes un lai ģimenei te izaugtu nepieciešamie dārzāji. Bez tam tā ir ideāla rotaļu vieta bērniem, kam gan pilsētā ierīkoti arī atklāti laukumi. Vasarā mājas dzīve no rīta līdz vakaram norisinās ārā.

Iekštelpas sadalās pagraba, apakš- un augšstāvā un izbūvējamās bēniņu telpās. Pastāv silta ūdens ierīces peldēm un veļas mazgāšanai. Arī ires maksas noteikumi ir ļoti izdevīgi. Īrnieks par šo jauko mitekli maksā 40 markas mēnesī, bet pēc hipotēku dzēšanas būs jāmaksā tikai 14 markas mēnesī. Īre uzskatāma par zemes un būves maksas procentiem. Bet ko īrnieks iegūst par šo mēreno īri?

Vispirms jārunā par dzīvošanas ērtībām, kas ir pamats cilvēka labsajūtai. Tad jāatzīmē visas ģimenes higiēna, kas šeit nodrošināta. Bez tam apziņa par dzīvošanu uz sava zemes stūrīša ir ļoti svarīga cilvēka kultūras attīstībai. Arī miermīlīgākais īrnieks nevarēs ires mājā, ko apdzīvo vairākas ģimenes, nodzīvot pilnīgi bez bērziem un sadursmēm, bet savai mājai ikviens vakarā var aizslēgt durvis apzinoties, ka ir noteicējs savā valstī.

K. S.

Kādas iestādes darbinieks brīvajā laikā rūpīgi apkopj savu augludārzu.

Arī vācu pastnieki dzīvo savās ģimenes mājās.

JAUNATNE

JAUNATNEI VELTĪTAIS SOCIĀLPOLĪTISKAIS DARBS VĀCIJĀ

Adolf's Hitler's vācu jaunatnes audzināšanu no mazatnes līdz pilngadībai raksturojis ar prasību, lai partija un valsts katru vācu tautas locekli jau no visagrākās bērnības audzinātu kopības garā. 10—14 g. v. jaunieši, Hitler'a jaunatne, Darba dienests un karadienests ir tās diženās audzināšanas pakāpes, kas aptver visu jauno cilvēku un viņa dzīvi ievirza kopībā. Katra jaunatnes interešu sadrumstalošana un nepareiza novirzīšana, kā arī citu audzināšanas spēku iedarbība līdz ar to padarīta neiespējama. Šādas audzināšanas mērķis ir izveidot kopībā iekļautu personību. Jau jaunieši vērtē kā personību, kas pilnīgi iesaistīta tautas un valsts dzīves notikumu gaitā.

Nodarbinot jaunatni uzņēmumos, svarīgākais nav ražošana, bet gan audzināšana un mācīšana. Šo pamatlikumu attiecina ne tikai uz jauniešiem amatu apmācībā, bet tikpat lielā mērā uz visiem jauniešiem, kas vispār nodarbināti kādā amatā.

Kaŗšdaŗādi ietekmē jaunatnes audzināšanu. Jau liela ietekme ir tēva iesaukšanai karadienestā un mātes strādāšanai ārpus mājas, kā arī daudzu mācības spēku un Hitler'a jaunatnes vadītāju aiziešanai kaŗā. Arī uzņēmumos, kur jaunieši agrāk saņēma vecākās paaudzes vispusīgos aizrādījumus, tā paša iesaukšanas iemesla dēļ audzināšanas darbs ievērojami sašaurinājies. Izlīdzinājumu visam tam cenšas panākt vācu Darba frontē, kur jaunatnes audzināšana: piegriezta jo liela vērība, kāpēc panākumi saskatāmi ik uz soļa.

Vācijā jaunatnes aizsardzība ir labāka nekā jebkur citur pasaulē, jo bērns jau kopš dzimšanas pasargāts no nelabvēlīgiem fiziskiem un garīgiem iespaidiem. Šī jaunatnes aizsardzība nesamazinātos apmēros pastāv arī kaŗa laikā. Vācu radošā darba jaunatnes aizsardzību nodrošina speciāls likums. Tas ir plašākais un vispusīgākais jaunatnes aizsardzības likums, kāds vien atrodams pasaulē.

Šis likums par bērnu darbu un darba laiku jaunatnei aizliedz nodarbināt bērnus. Jaunatnes aizsardzības vecumu tas paceļ no 16 uz 18 gadiem, nosaka jauniešiem 48 stundu ilgu darba nedēļu, noteic, ka arodizglītības laiks ietilpināms darba laikā un par to jāatlīdzina, pamatā aizliedz nakts darbu jauniešiem, nodrošina viņiem pietiekoši lielu 12—15 vai 18 darba dienu ilgu, samaksātu atvaļinājumu un nokārto jauniešiem ātrāku darba izbeigšanu svētdienu un svētku dienu priekš-

Jau laikus pieradina sargāties darbā. Saliedēšanas darbus strādājot, nepieciešamas aizsargu acenes.

Praktiskajam darbam darbnīcās seko teorētiska apmācība. Tikai tā top meistari!

Foto Laikmeta arch.

Gaišas un visām moderno labierīcību prasībām atbilstošas darbnīcas ir meistaru un mācekļu lepnums.

UZŅĒMUMOS

vakaros. Šī jaunatnes aizsardzība palikusi spēkā arī kara laikā. Tā gādā par veselīgas, darbaspējīgas un karadienestam labi piemērotas paaudzes izveidošanu.

Vācijas sociālās izveidošanas griba radošā darba jaunatnes labā nekur citur neizpaužas tik redzami kā vācu jaunatnes arodu sacensībā valsts mērogā, kas priekš kara notika gadu no gada. Katru gadu vācu jaunatne brīvprātīgi pieteicās šai sacensībai, lai rādītu visai nācijai savas veices un nodotu atklātam vērtējumam savus sasniegumus. Arodu sacensība valsts mērogā, ko kopš 1934. gada veica kopīgi ar vācu darba fronti un Hitler'a jaunatnes organizāciju, kara laika apstākļu dēļ nenotiek. Toties uzvarētāju un apdāvināto atbalstīšanai, ko sekmē vācu tautas veicināšanas darbs, piegriež vislielāko vērību. Tādu apdāvināto jauniešu sekmešana resp. atbalstīšana atkarojas ne jau no atbilstīgo personu turības vai izcelšanās, bet vienīgi no rakstura un veices.

Uzņēmuma ārsts rūpīgi seko uzņēmumos nodarbināto jauniešu veselības stāvoklim.

Brīvlaiku pēc darba pavada jautri. To uzņēmumos atvieglo sociālās labierīcības.

Apdāvināto veicināšanas darbs, piemēram, dod iespēju daudziem agrāko tautskolu absolventiem, kas sacensībās pierādījuši labas sekmes aroda prasmi un teorijā, pasaules uzskatā un sportā, pilnīgi par brīvu nodoties inženierzinātņu studijām.

Pats par sevi saprotams, ka gādība par jaunatnes veselību tieši kara laika apstākļos nedrīkstēja atslābt ne mirkli. Par spīti visām kara laika grūtībām tā pastiprināta, jo fiziskā pārpūlēšanās un dažādi veselības kaitējumi visvairāk apdraud tieši jaunatni.

Veselība, kuŗas uzturēšana ir viens no vācu sociālās gādības galvenajiem uzdevumiem, ir katras veices priekšnoteikums. Jauniešu veicei jābūt saskaņotai ar dvēseles, gara un ķermeņa spēku attīstību, jo veselības kopšana nozīmē ne tikai ārstēšanos, bet īpaši izsargāšanos no saslimšanas.

Plaša ir vācu Darba frontes organizācija, kuŗas uzdevums ir vadīt Darba frontes (DAF) jaunatnes nodaļu darba dzīvē. To veic 26.000 jaunatnes vadītāju un 21.700 jaunatnes vadītājas uzņēmumos, kas darbojas 33.500 DAF vietējās jaunatnes nodaļu pārvaldēs. Vadītāji gādā par 2,5 milj. arodos nodarbināto jauniešu uzņēmumos un par tikpat daudz jauniešiem, kas strādā tirdzniecības un amatniecības mazajos un vismazākajos uzņēmumos, kā arī brīvajās profesijās. Tādā veidā valsts politiskajai vadībai ir drošība, ka tagadējā laika mantinieci būs darba spējīga paaudze.

Kā visos citos Vācijas valsts iestādījumos un rīkojumos, arī sociālpolitiskajā jaunatnes audzināšanā partija un iestādes rīkojas tikai pēc Vadoņa programmas par svētību tautas kopībai un nācīgas nākotnei.

W.

Tiŗiba piedzi, p e dzī pamatnobeŗķuŗu nepiecieŗamā, jaunat audzinusmaŗ daŗpa dzī

PRECĪBU VALGOS

(2. turpinājums.)

4.

Pēc šiem piedzīvojumiem Grāpītis bija kā pārvērties. Viņš jutās vieglāks savā gaitā, it kā stiprāks, smago darbu darot, nepiekusa vairs tik ātri tūrumā un pēc grūtā darba vēl pie vakariņu galda bija diezgan možs. Viņam gribējās pateikt kaut ko asprātīgu, ko jautru, lai citiem būtu ko smieties. Tāds viņš nebija bijis ilgu laiku, turpretī gan īgns, pat sliktā garastāvoklī un mazrunīgs.

Viņa acuraugs patiesi bija Marija. Lai kā viņš gribēja atturēties, viņam neizdevās pārspēt sevi, jo visur tur, kur gāja Marija, viņam bija jāraugās, tai jāseko skatiem. Lai būtu Marijas tuvumā, viņš ļāva pušiem vieniem strādāt tūrumā, kamēr pats atrada iemeslus palikt mājās, piemēram, lai salabotu kādu saimniecības rīku, ko vislabāk varēja izdarīt mājas priekšā, kur gāja Marija. Ja tā bija kūti, arī viņam tur radās kāda vajadzība un darbs. Un ja Marija dārzā plāva sēku govīm, tad viņš gāja ar dārznieka grieznēm apgriezt ābelēm sausus zarus, kaut gan nebūt nebija laiks tādām darbām. Un kad viņa ar citām mājniececēm pirts priekšā velējās, tad viņš, aiz klēts stūra paslēpies, skatījās, kā Marijas vāle lido pa gaisu, cik viņai patīkamas kustības un kā zem plānās blūzes krūtis cilājas līdz ar rokas kustībām...

Un Marija neskojās savās kustībās. Viņa nu redzēja, ka saimnieks tiešām viņā raugās, viņai seko. Tad nu arī viņa savukārt pūlējās, cik spēdama, lai ejot gaita būtu cēlāka, strādājot viņa kaut kā izceltos, un ejot tam garām tik mīļi uzsmaidīja un tik dziļi ieskatījās vecim acīs, ka tā pati juta, kā tam notirpst locekļi. Tas viņai traki patikās, un viņa darīja visu, lai to kairinātu.

Bez vajadzības viņa gāja saimnieka istabā, vai, kad viņš strādāja pagalmā, gāja bez vajadzības uz aku, vai turpat saimniekam blakus izkaisīja graudus vistām, kaut arī tām barības pietika brīvā dabā un saimniece Līna par to bārās.

Līna labi redzēja, ka tās radnieks tiešām par daudz sajūsminās par rīdzinieci, kuŗu neviens nepazīst un nezina, kas tā tāda ir. Tāpēc arī viņa nenocietās un uzsāka par šo nepatīkamo lietu sarunu.

„Pēter, tu jau nu pats sāc staigāt Joža ceļus,” viņa teica. „Apvaicājies vismaz, kas viņa tāda ir!”

Grāpītis par tādu iejaukšanos savās personīgajās lietās kļuva ļoti nikns. Radniece gan turejās pretī un visādi mēģināja ie-

skaidrot, ka arī viņai esot daļa: kas cits rūpēsies par viņu vecu, traku, ja ne tik tuva radniece? Nekas nelīdzēja. Viņš aizliedza tai runāt par šo jautājumu, citādi izsviedīšot pašu no mājas.

Saimnieka uzkrītīgā sekošana Marijai, protams, nepalika arī saimei apslēpta. Visi mājas iedzīvotāji novēroja saimnieka savādās attieksmes. Kad tas sarunājās ar Mariju, tie samirkšķinājās acīm, bet kad saimnieks atgriezās pie viņiem, tie nekā neizrādīja un citādi dzīvoja, it kā neko nezinātu.

Vallija arī bija greizsirdīga, ka saimnieks atnācējai piegriezī tādu vērību; viņa te kalpoja jau trešo gadu un tādā peļņā vairāk ievēribas. Viņai reizēm sirds gāja pāri, un kad tā redzēja, kā saimnieks notālēm raugās uz Mariju, teica:

„Paskat’, Marij, saimnieks lūr gar stūri!”

„Tas jau tevis dēļ,” zobgalīgi atcirta Marija. „Viņš jau uz tevi lūr, tu viņam laikam tik ļoti patīc.”

Dzidra Zemzare

Draugam

*Ziedu dāvāt tevīm vēlos,
Ziedu skaistāko no visiem,
Kas zied manā puķu dārzā.*

*Nemi, draugs, šo balto ziedu,
Kuŗā mana dvēsele mājā,
Kuŗā mani sapņi raisās.
Trīsēdami vārās lapās,
Sidrabainās rasas lāsmās,
It kā paši bailjodamies
Sava trausluma un ilgu.*

*Ziedu dāvāt tevīm vēlos,
Ziedu skaistāko no visiem,
Kuŗa baltums — manas ilgās
Saules siltmē klusi staro,
Kuŗa smarža — mana dzīve
Gaisdama uz daiju tiecas.*

Vallija nebija asprātīga un tai nācās grūti sameklēt piemērotus vārdus atbildei. Viņa tikai pietvīka un klusēja.

Visbezkaunīgākais šai spēlē bija Jozis. Marijai ar viņu bija jāaicina sīva ciņa. Viņš nebaidījās daudz arī no saimnieka un, pieķēris saimnieku Marijas tuvumā, zobgalīgi pasmīnēja un nekaunīgi uzlūkoja saimnieku, tā ka tam bija neērti un tas vismīļāk aizmuka. Kad saimnieks bija prom, tad nu nāca Marijas kārta, un Jozis viņas priekšā tēloja aizvainoto, pazemoto, greizsirdīgo, atstāto, kāds nu kuŗu reizi bija noskaņo-

jums. Viņš to arī Marijai pateica, katrā ziņā mēģināja Marijai iedurt, lai viņai sāpētu un tā pati ciestu.

Marijai bija diezgan bieza āda, un to nemaz tik viegli nevarēja ievainot. Viņa arī vārdiem neskojās. Ja Jozis teica kādu zobgalību, viņa atbildēja ar vēl stiprāku. Ja Jozis bija bezkaunīgs, arī viņa varēja būt bezkaunīga. Un kad Jozis bija uzvarēts, tas bija mazdūšīgs un nokaunējies kā suns, kas dabūjis ar akmeni un nu aizbēg, asti ievilcis kājstarpē.

Tā arī Jozis reizēm aizgāja no Marijas, kaut gan viņam iekšā vārijās un tas klusībā zvērēja atriebties. Par daudz uzstājīgs viņš arī nedrīkstēja izrādīties, jo Marijai tomēr varēja būt ar saimnieku panākumi, un tad tā viņam atriebtos, un nebija jau nekāda prieka vasaras vidū saimniekus mainīt.

Marijai beidzot apnika asā vārdu izmaiņa ar Jozi, viņa baidījās, ka tas tiešām kaut kādā veidā neatriebjas. Viņa zināja, ka tādās reizēs draudzīgiem līdzekļiem varēja šādas lietas labāk nokārtot.

Kad saimnieks bija izbraucis kādās darīšanās, viņa slepeni ievilkā Jozi šķūnī, un tur nu varēja netraucēti izrunāties. Viņa lūdza to nesekot tiem abiem ar saimnieku, neizrādīt savu greizsirdību. Lai esot pret saimnieku pašu laipns un izdarīgs. Lai nesekojo arī viņai, kad saimnieks to redz. Lai taču viņš saprotot, ka viņai visa tā lieta ar saimnieku esot tikai spēle, lai iegūtu kādus jūtamus labumus. Kad tas notikšot, viņa nepiemirsīšot arī Jozi un atlīdzināšot tam par tā piepalīdzību visādā veidā. Citādi viņai tas vecais, trakais vecis riebjoties un nekādās tuvākās attieksmēs tā ar viņu neielaidīšoties, tikai vazašot aiz deguna, kamēr tas atvērsot savu maku. Vai tad pirmais esot tāds muļķis pasaulē!

Jozim tas bija skaidri pateikts; viņš šo stāvokli aptvēra kā savus piecus pirkstus. Viņš priecājās par Marijas gudrību un nešpetnību, apsolījās katrā ziņā viņai palīdzēt un tās nodomus veicināt. Par tādu labu sirdi Marija tam deva vienu skūpstu, kam sekoja neskaitāmi citi...

5.

Kad Marija pavasarī atnāca Grāpīšos, viņa bija klusa, kautra, nenozīmīga. Viņa bija uzaugusi pilsētā, strādājusi fabrikās, dzīvojusi pie savas mātes. Viņai lauku dzīve bija sveša, sveši lauku darbi. Iepriekšējā gadā viņa bija izbraukusi tikai uz dažām nedēļām palīdzēt lauku darbos kādās mājās, kur strādāja tās draudzene. Tāpēc viņa daudz neko neprata, tai bija jāreda, kā dar-

bus dara. Bet, būdama diezgan inteligenta, viņa ātri vien aptvēra, kā strādāt. Tomēr sakarā ar visu to viņa sākumā bija kautra, atkarīga no citiem, kas prata labāk strādāt.

Nu visi brīnījās, ka šī kautrā meita kļuvis tik droša. Viņa labprāt izvairījās no darbiem, kas bija smagi vai ko tā labi neprata. Ja viņai kāds ko nepatīkamu teica vai piezīmēja, tad viņa tagad aukstasinīgi atbildēja, ka pateikšot saimniekam. No tā nu visi bijās un nezināja, cik tuvi ir abu sakari. Naidojoties ar Mariju, varēja tikai sabojāt savas attiecības ar saimnieku. Vai tad neredzēja, ka viņa bieži gāja saimnieka istabā, pat ja viņa tur nebija?

Un patiesi Marija gāja saimnieka istabā ar un bez vajadzības. Viņa tur aplēja puķes divreiz dienā, ar putekļu lupatu slaucīja gleznas un krēslus, kaut gan tur līdz šim vasaras darbu laikā neviens vēl tādiem niekiem nebija nodevis. Viņa tad nekautrīgi raudzījās saimniekā, smaidīja, kaut ko teica.

Grāpītim tik ļoti patika jaunās meičas klātbūtne, viņš jutās laimīgs, ka tā nāk viņa istabā un bez vajadzības vienmēr tur kaut ko dara. Viņam bija skaidrs, ka tā nāk vienīgi viņa dēļ, un, ja tā būtu cita meita un viņam tik ļoti nepatīktos, tad tas būtu to izlamājis un izdzinis pa durvīm laukā. Ar sliņķēm lauku dzīvē nedrīkstēja ielaisties. Un vai tad tā arī nebija dienas zagšana, kad Marija istabā aplēja puķes vai slaucīja kādus tur putekļus, kad ārā to gaidīja steidzams darbs. Bet šoreiz tam bija jāpiekāpjas, jo tas notika viņa dēļ, lai viņu redzētu, lai būtu viņa tuvumā. Tas vecajam vīram tik ļoti glaimoja, ka viņš kūsāja laimē.

Un tomēr, kad Marija to uzrunāja, viņš jutās tās priekšā kā mazs, nedarbos pieķerts puika, kas sarka un nezināja, ko teikt. Viņam nenāca vārdi pār lūpām. Ārā, kad citi cilvēki bija klāt, viņš varēja ar viņu izrunāties vai izjokoties, bet istabā, kad viņi bija divi vien un radās iespēja sirsniīgi parunāties, viņš kā muļķis nevarēja bilst ne vārda. Tas viņu kaitināja.

Marija redzēja viņa apmulsumu, un tas viņu vēl jo vairāk iepriecināja. Viņa sevi gaviļēja: vecais patiesi samīļējies!.. Tas bija brīnišķīgs iesākums, viss bija izdevies tik laimīgi, nu vajadzēja visu tikai labi nobeigt. Tā nemanot pienāca Jāpi.

Visi Grāpīša mājas iedzīvotāji bija laimīgi, ka nu klāt tie svētki, kur visvairāk var ēst, dzert, izlīgoties, justies pavisam brīvi, izstaiģāties vēl pa kaimiņu mājām, iet gulēt, kad patīk, celties, kad gribas.

Pat saimnieks pats jutās priecīgs, kad pienāca Jāņu sestdiena. Viņš bija darījis tik stipru alu un tik daudz kā vēl nekad. Bija laikā apgādājies arī degvīna pudeles, lai tad nu visiem būtu diezgan ko dzert un lai varētu apdzirdīt arī Jozi, ka tas vairs nedusmotos par ligavas atņemšanu. Viņš

bija nokāvis labi barotu sivēnu un saimniece saņēpusi visādus plāceņus un raušus, saņēpusi sierus...

Marija palīdzēja cept un vārīt, viņa priecājās par jautrajiem svētkiem, jo vairāk tāpēc, ka istus lauku Jāņus svētīja pirmo reizi. Puiši atkal savukārt bija sagatavojusi mucu ar darvu un sveķiem, pavakarē pārveda no meža bērzu meiju vezumu, ar kuņām tad izpušķoja visas istabas un pagalmu.

Grāpīšu mājās šie Jāņu svētki bija patiesi brīnišķīgi, jo tie ienesa tur ne tikai jautru noskaņojumu, bet arī savstarpēju draudzību,

nekā, zem galda viņam uz kājām, reiz piespieda savu kāju tam pat pie ceļgala.

Vecais Grāpītis bija kā elektrizēts, nevarēja ne acu novērst no Marijas, kas kā Dieva eņģelis sēdēja viņam pretim un visādām zīmēm rādīja, cik ļoti to mīl. Šai spēlē viņš nepiemirsa arī Jozi, lēja tam visu laiku degvīnu un spieda dzert. Jozis savukārt piesita savu glāzīti pie saimnieka glāzītes, vairākkārt uzsaucot tam laimes un veselību.

Vecais vīrs darīja tāpat un pa reizei izdzēra glāzīti līdz dibenam, pats par to ne-

Viņš bija darījis tik stipru alu un tik daudz kā vēl nekad.

A. Krūkas zīm.

varētu teikt, pat brālību. Ja arī vēl nesen puiši un meitas nebija savā starpā labi satikuši, — un tur bija vainīga Marija, bija vainīgs pats saimnieks, — ja arī saimniece bija dusmojusies uz saimnieku, tad nu viss tas pie vakariņu galda bija aizmirsts, visi ēda gardām mutēm gaļu, vēl silto saldskābmaizi, sierus, dzēra degvīnu un alu apmaiņām. Tas jau bija kā kāzās! Kas tad vēl pieminēs jaunu vai dusmosies uz kādu citu mājnieku? Visi bija varen jautrā noskaņojumā, runāja pilnām mutēm, dzēra atkal.

Marija sēdēja pretim saimniekam ar vainagu galvā. Arī viņai degvīns un treknie ēdieni bija sakarsējuši vaigus, acis priekā spīdēja. Viņa smējās un raudzījās saim-

maz nedomājot. Tā viņš drīz vien bija stipri iesilis, kļiedza skaļāk un runāja vairāk nekā citi. Vai tad viņš par velti bija saimnieks? Un Jāņu vakarā jau bija jāpriecājas.

„Ko tad man vien, Jozi?” teica saimnieks. „uzdzer citiem ar, uzsauc augstas laimes citiem ar!”

„Protams, saimniecei par cepšanu un vārīšanu.”

Bet tā bija izgājusi virtuvē, lai atnestu vēl ko ēšanai. Jozis tad paskatījās Marijā, pacēla savu glāzi un kļiedza:

„Tagad uzdersim laimi Marijai, jaunajai saimniecei!”

(Turpinājums sekos.)

Māte — Jaņa Rozentāla oriģināllitogrāfija.

Mātes dienā

Māte tautas dziesmu atspulgā

Latviešu māte ir pavarda sargātāja, mājas dzīves rūpētāja un bērnu audzinātāja.

*Bija man, bija man Trīs lietņiņas glabājamās:
I guntiņa, atslēdžiņa, I bērniņš šūpuli.*

Viņa ir ģimenes sirds un dvēsele — liesma, kas iedzīvina un silda ģimenes sadzīvi.

*Saulīt' silta, māmiņ' mīļa, Kaut mūžami
pietikus!*

*No saulītes siltumiņš, No māmiņas mīļi
vārdi.*

*Silla, jauka istabiņa, Bērza malku kurināta;
Vēl siltāka, vēl jaukāka, Kad māmiņa istabā.*

Tēvs — ģimenes sargs un gādnieks ir pārāk aizņemts ar rūpēm par ģimenes labklājību un iztiku, lai varētu iejusties katra ģimenes locekļa dzīvē. Māte, kas bērnus auklējusi un audzinājusi, ir viņu sirdīm tuvāka un tos labāk saprot.

*Nevienam es nesaku Savu lielu žēlabiņu.
Māmiņai, tai pasaku, Tā nesaka nevienam.*

Mātes ietekme ģimenē ir ļoti liela, māte ir žēlotāja un patvēruma grūtos brīžos.

*Saulīt', mana māmuliņa, Abas vienu
labumiņu:*

*Saulīt' mana sildītāja, Māmiņ' mana
žēlotāja.*

Jo sirsnīgas attieksmes valda starp māti un meitu. Māte ir tā, kas māca meitu darbos un tikumos, kas palīdz meitai pūru darināt un dod padomus arī tad, kad meita jau tautās aizdota.

*Spīdi spoži, mēnestiņi, Pār atmatu atmatām,
Ik vakara aiztecēju Pie tās savas māmuliņas.*

Ja meita tālu aizvesta, tā domās kavējas pie mātes.

*Skrej, putniņ, mežu malū Ar mazo grāmatiņu,
Aiznes manai māmiņai Simtu labu vakariņu!*

Arī dēli, kas citādi vairāk atkarīgi no tēva, sirds klusākās vēlēšanās apspriež ar māti un uzklausa viņas padomus, kamēr paši nav precējušies.

*Kur, puisīt, tu būt ņemis Savu gudru
padomiņu,*

Ja nebūtu māmuliņa Tevi gudru audzējusi.

Mātes padoms ir dārgs un vērā liekams.

*Tek saulīte vakarā, Iet māmiņa vecumā.
Steidziet, bērni, jautājiet No māmiņas
padomiņu!*

*Bērziņ, tavu kuplumiņu Lidz pašai zemītei,
Māmiņ, tavu labumiņu Lidz mūžiņa galiņam!*

Rūgti nākas bērniem nožēlot, ka nav pieņēmuši mātes padomu.

*Māte mani mīļi sauca, Es likos nedzirdot;
Būt' māmiņa nu saukusi, Es būt' mīļi
atbildējsi.*

Tālab māte arī visvairāk tiek daudzzināta sērdieņu dziesmās.

*Valodā vien pazinu, Kuņa meita bārenīte:
Vai dziedāja, vai runāja, Vis māmiņu pie-
minēja.*

Māte atdod bērniem savu sirdi. Māte neguļ naktīs, bērnu auklējama.

*Dievs, dodī kungam to dienu redzēt,
Ko māte redzēja auklējama:*

*Sietīņš nogāja, auseklis uzlēca,
Vēl māte sēdēja, man' auklējama.*

Māte atdod visu sevi bērniem:

*Kādēļ mana māmuliņa Nedīžena palikusi?
Atdevusi bērniņiem Visu savu diženumu.*

Kad naidnieks apdraud dzimto zemi, tad māte atsakās pati no sevis un nes lielāko ziedu, ko vien mātes sirds spēj: tā iespiež dēlam rokā zobenu un raida stāties pretī naidniekam.

*Patī māte savu dēlu Kaņavīru pataisīja:
Apvilksī bruņu svārkus, Piejož zaļu
zobentiņu.*

Skaists ir krietnās latviešu mātes tēls, lielās mīlestības, pašai dziedzības un varoņības apdvēsts. Lai tādēļ turam cieņā un godā mūsu mātes, kas, sevis nežēlodamas, par mums rūpējušās!

*Atsēdies, atpūties, Mana veca māmuliņa,
Gan tu bijī piekususi, Mani mazu auklējot!*

Nav lielāku svētumu par to, kas saistīts ar dzimteni. Ja arī visu vajadzētu zaudēt un aiziet tālu, ilgas, sirds un prāts vestu atpakaļ tur, kur šūpulis kārts, kur mīt tēvs, māte un kur ciešas ģimenes saites sien. Tas vairs nav cilvēks, kam nav šīs svētuma apziņas un šo jūtu. Viņš līdzinās tādām, kas nepazīst savu māti. Jeb tas ir, kā Šillers saka, „niedre, ko mazais vējiņš svaida šur un tur”.

Mātes dienā, atceroties savu māti, domas nevilus kavējas pie bērniņas. Gribas aizstaigāt uz tām mīļajām vietām, kur tu jūties laimīgs mātes tuvumā, baudīji viņas glāstus un viņas mīlestību un, kā Poruks ar savu māti, pavadīji svētus mirkļus baltā baznīcā. Neaizmirstami paliek šie brīži. Tie dziļi ierakstīti sirdī un ir kā svētība un manta, ko dzīvei dod līdz vecāku māja. Visu krāšņo un gaišo, kas snauž bērnu dabā, izraisa māte ar savu mīlu. Bērns ir kā stāds, kas kopjams un audzējams. Bērniņā liekami pamati lielākai dzīvei un attīstībai.

Māte audzina savu bērnu — dēlu, meitu. Viņa nezina, kas ar viņiem būs, kā viņiem klāsies, kur viņi meklēs savu laimi. Ar savu mīlu, lūgšņām un ticību tam, ko viņa ir devusi savam bērnam, viņa droši raugās nākotnē.

Tā ir augstā mātes misija — dzīvot savam bērnam. Laimīga tā sievietē, kuņa apzinās šo uzdevumu, kas viņai dots no augšienes, proti — mīlēt savu bērnu un ziedot viņam savus spēkus. Tāda sievietē vienmēr ir cildināma un daudz zināma. Tauta pastāv un dzīvo tik ilgi, kamēr viņai ir tādas sievietes — mātes.

Saulainas šķiet mājas, kad visi ģimenes locekļi ir kopā. Tad staro prieks, un mīlestība visus silda. Bet pienāk brīdis, kad cits pēc cita šķiras no dzimtās sētas. Tad it kā saule paslēpjas aiz tumšiem mākoņiem. Un māte nopūšas, izvadot savu bērnu dzīvē: „Dievs, sargi manu bērnu!” Viņš aiziet... „Vai nāks viņš mājās?” klusi vaicā mātes sirds.

Šai kaņā daudzi ir gājuši un atstājuši vecāku mājas. Kā kaņavīrus māte viņus audzinājusi un svētījusi. Apgaroti viņi devušies cīņā. Svēta viņiem ir un paliek dzimtenes un mātes mīlestība. Par to viņi ir gatavi savu galvu nolikt. Ja dažs labs no viņiem nepārņāks, dzimtās mājas klūs tukšas un tumšas. Viena sirds to sajūtīs vissāpīgāk — tā ir mātes sirds. Bet viņa zinās un sevi mierinās ar to, ka arī tas pieder pie viņas lielā šīs zemes uzdevuma, proti, ka šis upuris, ko viņa nes, ir viņai kā likteņa novēlēts un Dieva prāts. Andrievs Niedra par to saka:

*„Iet kaņā jaunais Tālivalds un neprast
pēc mājas.*

*Tā jauniem ļaudīm mūžam būs iet,
Un mātēm mūžam būs asaras liet:
Dievs zin, kā bērnam klājas?”*

Dr. V. Sunde:s

RŪPES par māti un bērnu

Gādība par ģimeni, kā tautas dzīvības un stipruma avotu, nekad nav bijusi tik nepieciešama kā tagad. Boļševiku tirānija no mūsu vidus aizrāva desmitiem tūkstošu spēcīgu tautas locekļu. Pārciesto grūtību un kara apstākļu rezultātā pieaug mirstība un samazinās dzimstība. Līdz ar to latviešu tautas dabiskais pieaugums, kas jau priekš kara laikā bija ļoti zems, vēl vairāk pamazinās. Tādēļ vislielākā uzmanība tagad jāvelti katram jaundzimušam pilsonim un viņa mātei.

Organizēta gādība par latviešu tautas dzīvā spēka atjaunošanu sākās jau pēc pirmā pasaules kara 1922. gadā. Tad sarīkoja pirmās bērnu dienas, kas vēlākos gados izvērtās mātes un tad ģimenes dienas. Tani pašā gadā Latvijas sarkanais krusts Daugmalē, izpostītajā Nāves salā, atvēra pirmo veselības kopšanas punktu bērniem. Tam sekoja līdzīgi veselības kopšanas

Rīga, 1939. gada 1. jūlijs. Bērnu veselības kopšanas punkts. Mātes un bērni. (Arī citi teksti, kas ir daļēji neskaidri)

Tautas palīdzības veselības kopšanas paraugpunkta mazie pacienti, gaidot pieņemšanu pie ārsta, nododas dažādām rotaļām.

punkti pārpludinātā Lubānas apkārtnē, Grīvā un visur tur, kur nabadzība un trūkums neatļāva bērnu kopšanai veltīt pienācīgu uzmanību. 1939. gadā pie mums darbojās jau 98 šādi bērnu veselības kopšanas punkti, kas apkalpoja ap 21.500 bērnu. 210.000 bērnu apmeklējumu šajos punktos un 100.000 žēlsirdīgo māšu apmeklējumu mājās ir galvenie skaitļi, kas raksturo šo punktu darbības apjomu.

Pēc boļševiku padzišanas veselības kopšanas punktu darbs atjaunots Tautas palīdzības vadībā. Biju vērotājs vienā no šiem

99 veselības kopšanas punktiem (no tiem 13 Rīgā), kur apmeklētāju skaits daudz lielāks kā priekš kara. Padomu veselības grūtniecēm pirms bērna dzimšanas, izsekošana visām bērnu attīstības un audzināšanas gaitām līdz skolas vecumam ir veselības kopšanas punkta galvenais uzdevums. Kā sagatavoties jaunā pilsona māksīšanai pasaulē, kā viņu kopt un ēdināt, kā priekšlaikus novērst draudīgās slimības, — par visu padomus dod veselības kopšanas punkti. Kuru darba lielo nozīmi raksturo zīdaiņu mirstība, kas punktu apmeklētāju vidū bija noslīdējusi uz nepilniem 2 proc., kamēr vispārējā zīdaiņu mirstība Latvijā sasniedza 8 proc. Padomi mātēm sevišķi noderīgi ir šādā veidā: 1. Par mazturīgo iedzīvotāju bērniem lielā mērā rūpējas Rīgas pilsētas Mātes, rītos darbā ejot, savus bērnus no 7 mēnešu līdz 7 gadu vecumam var nodot pa dienu vienā no 32 bērnu dārzos, kur viņus audzina kopj un pāedina. Bērnu dārzos tagad mitinās jau ap 1700 bērnu, tomēr tie spēj uzņemt vēl krietni lielāku bērnu skaitu. Mātes, kas darbā arņemtas naktis maiņās, savus mīļuljus vecumā no 1 mēneša līdz 3 gadiem var nodot bērnu silēs pat uz veselu nedēļu. Lielu rūpību pilsētas valdē veltī bērniem, kam vecāki mīruši vai boļševiku laikā noslepkavoti. Te lielais uzdevums — atrast viņiem labus audžu vecākus, kas bērnus audzinātu un sagādātu tiem ģimenes siltumu. Šogad jaunus vecākus atraduši jau 85 patversmes iemītnieki, bet audžu vecāki vajadzīgi vēl vairāk nekā 200 bērniem. Trūcīgām daudz bērnu ģimenēm materiālu atbalstu dod arī Tautas palīdzība, kas šogad apgādā jau pāri par 10.000 bērnu Rīgā un provincē. Līdzekļu sagādāšanai Tautas palīdzība ģimenes dienā — 17. maijā rīko plašu ziedojumu vākšanu.

Šovasar Tautas palīdzība organizē plašu bērnu novietošanu laukos. Ap 50.000 mācības iestāžu audzēkņu, kas vecāki par 14 gadiem, dosies lauku saimniecībās par izpalīgiem. Vairāki simti lauksaimnieku prieteikušies uzņemt pa vasaru arī jaunākus bērnus, 6—14 g. vecumā. Veselīgie dzīves apstākļi laukos jaunajai paaudzei dod vislabāko iespēju atgūt ziemā pagurušo veselību un uzkrāt spēkus nākamajai ziemai. Tādēļ katras mātei ieteicams parūpēties, lai viņas bērni šovasar vismaz pāris mēnešus varētu pavadīt laukos.

J. Mauriņš

Kamēr mātes darbā palina bērnu, bērni paliekami pavada laiku līdros un gādīgos bērnu dārzos. Uzņemumu bērnu audzēt iemītnieku saime ietuv gādīgu audžu.

Foto Laikmets

BRĪVDABAS MŪZEJS

Skatot tautas kultūras senos darinājumus parastās iekārtas mūzeja telpās un vitrinās, mēs gan varam labi iepazīties ar to tehnisko apdari un stilu, varam aptvert šo darinājumu pakāpenisko attīstību, bet organisko sakarību ar sava laika vidi varam tikai iedomāties. Ja neapmierināties ar tehnikas un stila studēšanu vien, kas paši par sevi arī ir labas lietas, bet gribam

pārcelties tālā pagātnē un vērot seno dienu dzīves kopainu, tad mums jāuzmeklē kāda cita veida tautas kultūras mantu krātuve — Brīvdabas mūzejs.

Latvijas Brīvdabas mūzejs dibināts 1924. gadā, taču faktiski Juglas ezera krastā pastāvēja kopš 1928. gada, kad tika pārvesta un uzstādīta pirmā senceltne — ap 1730. gadu celtā Vestienas Rizgu rīja. Tagad mūzejā

atrodas ap pussimts dažādu prāvāku objektu, starp tiem divas trešdaļas seno celtnu.

Liela īpatnība un ziemeļnieciska nopietnība dvēš mums pretī no sirmajām celtnēm, kas saglabājušas sevi tūkstošgadējas tradīcijas. Vai tā ir skaistā Dižlīķu klētiņa ar saviem bagāti veidotajiem koka stabiem un „rūtainām” durvīm jeb savā harmoniskajā vienkāršībā tik tikamā 400 gadus vecā Bornes baznīca, visur mēs vērojam tautas koka celtniecības tradīciju iekšējo stilistisko kopību. Ja šis tas aizņemts no ārienes, tas tomēr patstāvīgi pārstrādāts un pielākots savai gaumei, savai izpratnei. Nekur tautas dzīve un tās radītāji spēki neatrod tik tiešu un uzskatāmu izteiksmi kā senā lauku celtniecībā.

Organiski ar vecajām celtnēm saplūst senās mājturības darinājumi — izrakstītie ēķirsti un skapji, pūra lādes, audumi u. c., kas, savā īstajā vidē būdami, sniedz neviltotu un izteiksmīgu tālās pagātnes ainu. Tikai šeit mēs apjēdzam viņu īsto nozīmi un mācāmies saprast to harmoniju un kluso daiļumu, kas valdīja senajā latviešu sētā, un tās nesaraujamās saites, kas šo sētu vieno ar savu apkārtni un savu zemi.

V. L.

Ķoderu pirtsnamiņš ar lubu jumtu.

Dižlīķu klēts lieveņa stabi.

Maltuve Vidzemes sētā.

Vidzemes sētas kopskats.

VECIE PIRĀTI DARBĀ

Angļi iebrukuši savas agrākās sabiedrotās Francijas kolonijā Madagaskarā

Madagaskaras džungļu meitene: „Un es vēl neticēju vectētiņa stāstiem par angļu un amerikāņu jūraslaupītāju briesmu darbiem!”

Tas, lūk, jautājums

Kāds Amerikas pilsonis lasa avīzē ziņojumus par vācu zemūdeņu nogremdētiem kuģiem.

„Jā, tagad mums būs jostas jāsavēlk stingrāk!” — „Labi teikts”, atsaucas otrs jeņķis, „bet saki, kur tās jostas ņems bez naudas, ja zagt neprot!”

Pusdienas Baltajā namā

Vašingtonas Baltajā namā Ruzvelts ēd pusdienas. Viru strēbdams, viņš pamāj sulainim:

„Pasauciet virtuves šefu!”

Tas atnāk nobijies, ka prezidents būs atradis virā kādu mušu vai pat matu.

„Kādēļ virai šoreiz nemaz nav pieliktas lauru lapas?”

„Visi lauri apķīlāti, prezidenta kungs, kaņa vajadzībām — ģenerāļa Makartura godināšanai!”

ŪDENS SMEĻAS MUTĒ

Abi kara kūdītāji — Ruzvelts un Čerčils: „Nolādēts! Jo vairāks mūsu kuģu nogremdē, jo augstāk ceļas ūdens, drīz, nudien, sāks smelties mutē!”

(„Atlantic-Interp.”)

Amerikas cietumā

Cietuma garīdznieks ieiet Džima Bleka kamerā:

„Jūs esat savu sodu izcietuši un šinīs dienās kļūsit brīvs. Vai jums ir jau kādi nākotnes plāni?”

„Pat veseli trīs, reverenda kungs, — divu banku un viena pasta kantoņa!”

Iztapīgs vīrs

Džeks Notings atbild Ņujorkas tiesā par ielašanās zādžību.

„Noskaidrots, ka jūs četrreiz pēc kārtas ielauzušies Bormhoviča modes salonā. Vai jūs tur daudz nozagāt?”

„Tikai vienu dāmu pavasaļa mēteli.”
„Kāpēc tad jūs atkārtojāt ielašanās četras reizes? Vai pirmajās reizēs jūs kāds iztraucēja?”

„Vai es kāds iesācējs, ka mani var iztraucēt? Vienkārsi, sievai nepatika modelis, un es gāju pārmainīt!”

nevar saprast

Kūpleja

Ruzvelts plecus raustot brīnās, ka tam pazūd Filipīnas; angļiem visa inventūra: Burma, Malaja, Singapūra... Kāpēc gan tas notiek tā — nevar saprast šīs nekā.

Abi kara pušelnieki — Čerčils, Staļins — piņģortieki: viens ir kreklā, otrs irakā, pulveņa trūkst abiem makā, — Staļinam tik piederas pipe vien un čabatas... Ko der tādi palīgā, nevar saprast to nekā.

Kamēr Ruzvelts pats ar' brīnās, ka par žīdiem krievi cīnās, — tie laiž padomijas daļē līdz ar žīdiem ņekas vajā! Kāpēc tas ir tagad tā, Nevar saprast šīs nekā.

Erro.

ZVĒRU DĀRZĀ

Mazā Annīņa apskatā ziloni un saka mātei:

„Viņš ir tikpat resns kā lēvocis Miķelis!”

„Tā nedrīkst runāt, pamāca māte.

„Kādēļ ne? Vai zilonis saprot latviski?”

Lielā mīla

Pārgudri jauneklī piņģājas par istu mīlestību. Starp viņiem atrodas Bungādiņš. Viņš ilgi klusē, beidzot saka: „Jums viegli smieties, jūs nepazīstat tādu sievieti kā mana Annīņa! Ja man būtu jāizvēlas vai nu miljona vinnests loterijā vai Annīņa, es būtu visnelaimīgākais cilvēks, ka man no viņas jāatsakās!”

Pareizā atbilde

Mājturības žurnāla „vēstulniekam” iesūtīts jautājums: „Kādā pagrabā vislabāk un ilgāk uzglabājas pašdarināts ķiršu vīns.”

Nodaļas redaktors ilgi gudro, līdz atrod un nodod iespiešanai pareizāko atbildi: „Vēsā, sausā un labi aizslēdzamā!”

Draudzīga smēķēšana

Kaprālis Vilibalds Drosmiņš ieradies pie draugiem aizmugurē. Runā par tabakas trūkumu.

„Katram papiross zobos un viņi vēl runās par smēķošanu, norāj Drosmiņš. „Kā tad mums frontē dažreiz jāiztiek diviem vīriem ar vienu cigareti.”

„Tad jūs smēķējat pārmaiņus?”

„Nē, abi reizē: cigareti aizdedzina vidū un katrs velk savā galā!”

MĀTES PRIEKŠ

Viņš: „Ko ļava māte teiks par mūsu sadērināšanos?”

Viņa: „Nebēdā neko, viņa katrreiz priecājas!”

Prizētava

„Vai nazis ir pietiekami ass?”

„Ja jūs nebūtu jautājuši, es nemaz nezinātu, ka rīkojaties ap manu seju ar nazi!”

„Pateicogs, kungs!”

„Jā, es domāju, ka jūs skrāpējat ar veca zāģa gabalu.”

Ideāla sieva

Sabiedrībā pārrunā jautājumu, kāda jābūt ideālai sievai. Visi jau gandrīz vienojušies, ka ideālai sievietei jābūt dāmai sabiedrībā, koķetei guļamistabā un ķēkšai virtuvē.

„Jā, jā, bet pa lielākai daļai viņas sajauc šīs īpašības un sabiedrībā ir koķetes, virtuvē dāmas, bet guļamistabā ķēkšas!” Vēl nevar samierināties Starpiņš.

PAR PUDELĒM

Uzpēmīgs rīdzinieks apstaigā dzīvokļus, lai uzpīrkto tukšas pudeles un, tās nododot, tiktu pie pilnām.

„Kundzīt, atvainojiet, vai jums nav pārdodamas tukšas degvīna vai vīna pudeles?”

„Vai es izskatos pēc alkoholiķes?”

Pudeļu mednieks paskatās uzmanīgāk uz kundzes skābo seju. „Droši vien jums būs etiķa pudeles? Es pārku arī tās!”

ILUSTRETS NEDEĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS”. Izdevējs ARTURS FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TŪBELIS. Žurnāla „Laikmets” redakcija un apgāds atrodas Rīgā, Rich. Wagner'a (Dzirnavu) ielā 57. Tālrūpi: izdevējs 34692, atb. redaktors 34654, redaktors 22588, redakcija 34696, apgāds 22614. Numurs maksā 30 Rpf. Nākamais numurs iznāks 22. maijā.

Radiofona PROGRAMMA

17. V — 23. V GALVENAIS RAIDĪTĀJS RĪGA, RAIDĪTĀJI MADONA, KULDĪGA UN LIEPĀJA

SVETDIEN, 17. MAIJA

- 5.00 Raidījums vācu kaņavīriem.
- 6.15 Hamburgas ostas koncerts.
- 6.45 Ziņas latviešu valodā.
- 7.00 Ziņas vācu valodā.
- 7.10 Hamburgas ostas koncerts. (Turpinājums.)
- 8.00 Jaunu nedēļu kad sāk, lai tev allaž pieciņš prāts.
- 8.45 Vingrošana bērniem.
- 9.00 Vācu meistari mūzikā un literatūrā.
- 10.00 Ziņas vācu valodā.
- 10.10 Ģimenes dienas atklāšanas akts: Tautas pal. pr-ka ģen. Dankera uzruna. (Pārraidījums no Drāmatiskā teātra.)
- 11.10 Koņa dziesmas. (Studentu koris Dziesmuvara. Diriģ.: prof. Ād. Ābele.)
- 11.30 Čiņa un piemīņa.
- 12.00 Tautas mūzika (skaņu plates).
- 12.15 Ziņas latviešu valodā.
- 12.30 Ziņas vācu valodā. Pēc tam: Vācu tautas koncerts.
- 14.00 Ziņas vācu valodā.
- 14.15 Nedēļas politiskā raidāmāina
- 14.30 Bērniem — Ģimenes dienā.
- 15.00 Ģimene latviešu mūzikā un literatūrā. (M. Vintere, Bērniņu Konstance, V. Kviesis, Radiofona koris T. Kalniņa vad. un Deviņi bāleliņi E. Melngaiļa vadībā.)
- 16.00 Pēcpusdienas mūzika.
- 16.45 Ziņas latviešu valodā.
- 17.00 Ziņas vācu valodā. Pēc tam pēcpusdienas mūzika. (Turpinājums.)
- 18.00 Preses apskats.
- 18.20 Latviešu brīvprātīgo kaņavīru pusstunda.
- 19.00 Ziņas no kaņalaika.
- 19.15 Mūzika.
- 19.45 Vācijā sporta ziņas.
- 20.00 Ziņas vācu valodā.
- 20.15 No operu un operešu pasaules I.
- 21.00 Ziņas latviešu valodā.
- 21.15 No operu un operešu pasaules II.
- 22.00 Ziņas vācu valodā.
- 22.20 Deju mūzika.
- 24.00 Ziņas vācu valodā.
- 0.15 Raidījumu noslēgums.

PIRMDIEN, 18. MAIJA

- 8.00 Latvju tautas dziesmas un dejas. (Vīru sekstets un skaņu plates.)
- 8.30 Mūzika.
- 11.30 Darbam un mājai.
- 14.15 Solistu koncerts. Emīls Mauriņš, prof. Adolf's Steiner's (čello) un Verners Kochs (oboja). Skaņu uzņēmumi.
- 15.30 Mūzika (skaņu plates).
- 16.00 Pēcpusdienas mūzika I. N. Gruzna, I. Baltzars, Latviešu drošības policijas pūtēju orķestris P. Bandera vadībā, salona septets W. Hemmelmann'a vadībā un Radiofona deju kapella A. Kornēliusa vadībā.
- 17.15 Pēcpusdienas mūzika II.
- 18.00 Aktuālitātes.
- 18.30 Jautra kaņavīru stunda.
- 19.00 Priekšlasījumu cikls: Mūsu armija.
- 19.15 Solistu koncerts. (L. Dobrovol'ska, V. Stūresteps un K. Izarts [bazūne].)
- 20.15 Skaņu dzirnavas.
- 22.20 Modernā holandiešu klavieru mūzika (uzņēmumi magnētofonā).
- 22.45 Mūzika laika kavēklis. (S. Ķepīte, A. Evalks, Salona trio, uzņēmumi magnētofonā un skaņu plates.)

ČETURTDIEN, 21. MAIJA

- 11.30 Darbam un mājai.
- 14.15 Latviešu meistari mūzikā un literatūrā. Olafs Ilziņš, 6. Rīgas pilsētas ģimnazijas skolnieču koris V. Ozoliņa vadībā. Zin. Lazdas un Ilonas Leimanes dzejoļi un mūzika.
- 15.30 Mūzika (skaņu plates).
- 16.00 Pēcpusdienas mūzika I. Kāds kaņavīru pūtēju orķestris un salona ansamblis Ed. Eiches vadībā.
- 17.15 Ed. Grīga stunda. Radiofona orķestris B. Skultes vadībā.
- 18.00 Mīnhauzena precības. Mārtiņa Ziverta komēdija. Režisors' Voldemārs Feldmanis.
- 19.00 Mūzika (skaņu plates).
- 19.15 Ziņas no kaņalaika.
- 19.30 Mūzika (skaņu plates).
- 19.45 Preses un Radiofona politiskais apskats.
- 20.15 Ko kaņavīri labprāt klausās.
- 22.20 Kamermūzika. J. Ķepītis. Klavieru kvartets. Atskaņos: T. Vējš, R. Michelsons, F. Vlašeks un autors (klavieres).
- 22.50 Mūzika laika kavēklis (skaņu plates un magnētofona uzņēmumi).

OTRDIEN, 19. MAIJA

- 11.30 Bērniem. Izgudrotāji. Nikolaja Kalniņa raidāmluga bērniem.
- 12.00 Bērni dzied... (Rīgas pilsētas 6. pamatskolas bērnu koris.)
- 14.15 Latviešu mūzika un literatūra. (D. Brutane, M. Šmitchene un F. Vlašeks. A. Brigaderes tēlojums „Maija svētdiena” un mūzika.)
- 15.30 Mūzika skaņu platēs.
- 16.00 Pēcpusdienas mūzika I. (K. Bidiņa, W. Ziese un kāda kaņavīru deju kapella.)
- 17.15 Pēcpusdienas mūzika II. (Balalaiku orķestris S. Krasnoperova vadībā, humors un skaņu plates.)
- 18.00 Aktuālitātes.
- 18.30 Jautra kaņavīru stunda.
- 19.15 Ziņas no kaņalaika.
- 19.30 Mūzika (skaņu plates).
- 19.45 Preses un radiofona politiskais apskats.
- 20.15 Mūsu otrdienas koncerts I. M. Vintere, H. Schwertmann's un Radiofona orķestris prof. J. Mediņa vadībā. J. Sibeliusa un V. André darbi.
- 21.15 Mūsu otrdienas koncerts II. (R. Strauss'a darbi.)
- 22.20 Mūzika laika kavēklis. M. Žeimīte, J. Vītolinš (fagots) un Radiofona deju kapella A. Kornēliusa vadībā.
- 23.30 Mūzika (skaņu plates).

PIEKTDIEN, 22. MAIJA

- 8.00 Latviešu tautas dziesmas un dejas. (Vīru dubultkvartets Tēvija un skaņu plates.)
- 8.30 Mūzika.
- 11.30 Darbam un mājai.
- 14.15 Bērniem I. Nozagtā Skaitlīte. K. Kraujņa pasaku luga.
- 14.45 Bērni dzied. (Tautas palīdzības bērnu koris. Diriģents: Jānis Milzarājs.)
- 15.30 Mūzika (skaņu plates).
- 16.00 Pēcpusdienas mūzika I.
- 17.15 Pēcpusdienas mūzika II. Johann'a Strauss'a darbi. F. Vīksne, A. Kortāns, Radiofona koris T. Kalniņa vadībā un Radiofona orķestris B. Skultes vadībā.
- 18.00 Aktuālitātes.
- 18.30 Jautra kaņavīru stunda.
- 19.00 Priekšlasījums: Mūsu aviācija.
- 19.15 Tautiska mūzika. (T. Kalniņa koris un skaņu plates.)
- 19.45 Raksti no laikrakstiem.
- 20.15 Raiba stunda. R. Eriņa, A. Müller's, A. Vintera kvintets un Radiofona deju kapella A. Kornēliusa vadībā.
- 21.15 Kamermūzika. Drēdenes stīgu kvartets (magnētofona uzņēmums) un Arvīds Žilinskis (klavieres).
1) L. van Beethoven'a 32 variācijas klav.
2) L. van Beethoven'a Stīgu kvartets F-dūrā Op. 18 Nr. 1.
- 22.20 Mūzika laika kavēklis.

TREŠDIEN, 20. MAIJA

- 11.30 Darbam un mājai.
- 14.15 Kad jautras melodijas ar anekdotiem kopā vijas...
- 15.30 Mūzika (skaņu plates).
- 16.00 Pēcpusdienas mūzika. W. Kaiser'a kapella, pūtēju kvartets A. Krisberga vadībā un skaņu plates.
- 17.15 Pēcpusdienas koncerts. Radiofona orķestris O. Bištēviņa vadībā.
- 18.00 Aktuālitātes.
- 18.30 Jautra kaņavīru stunda.
- 19.00 Priekšlasījums: Mūsu flote.
- 19.15 Solistu koncerts. Erna Traviņa, Arvīds Ciemiņš (čello) un Alfreds Zīverss (vijole).
- 20.15 Vai tu zini? Galvenā Rīgas raidītāja III jautrā miklu risināšana.
- 21.15 Mūzika laika kavēklis. Latvijas drošības apgabala pūtēju orķestris.
- 22.20 Max's Bruch's, Vijoles koncerts Nr. 1 g-mollā Op. 26 (prof. Georg's Kulenkampff's [vijole] un Berlīnes filharmoniki Josef'a Keilberth'a vadībā [skaņu uzņēmums]).
- 22.50 Mūzika laika kavēklis. (Skaņu plates un magnētofona uzņēmumi).

SESTDIEN, 23. MAIJA

- 11.30 Darbam un mājai.
- 14.15 Ezera prieks. K. Baltpurvīņa raidāmluga pēc A. Sprūdzā stāsta. Režisors: Voldemārs Feldmanis.
- 14.50 Mūzika (skaņu plates).
- 15.30 Mūzika (skaņu plates).
- 16.00 Pēcpusdienas mūzika I. (Latvijas drošības apgabala pūtēju orķestris.)
- 17.15 Pēcpusdienas mūzika II.
- 18.00 Mākslas raidāmspogulis.
- 18.30 Jautra kaņavīru stunda.
- 19.15 Ziņas no kaņalaika.
- 19.30 Mūzika skaņu platēs.
- 19.45 Preses un Radiofona politiskais apskats.
- 20.15 Tu un es mēnesnīcā. Komplīcēts mīlas stāsts vārdos un skaņās. Piedalās: Paula Brīvkalne, Marija Žeimīte, Tālis Matiss un Radiofona deju kapella A. Kornēliusa vadībā.
- 22.20 Mūzika laika kavēklis. Salona ansamblis Ed. Eiches vadībā, Radiofona deju kapella A. Kornēliusa vadība un skaņu plates.

KATRU DARBDIENU

- 5.00 Raidījums vācu kaņavīriem.
- 6.15 Rīta vingrošana.
- 6.30 Mūzika.
- 6.45 Ziņas latviešu valodā.
- 7.00 Ziņas vācu valodā. Pēc tam rīta koncerts.
- 8.00 Rīta mūzika.
- 9.00 Ziņas vācu valodā.
- 9.10 Raidījumu pārtraukums.
- 11.30 Ziņas latviešu valodā.
- 12.30 Ziņas vācu valodā.
- 12.45 Pusdienas mūzika.
- 14.00 Ziņas vācu valodā.
- 15.00 Vīrspavēnicības ziņojuma lēns atkārtojums un īsas ziņas kaņaspēkam plerakstīšanai.
- 16.45 Ziņas latviešu valodā.
- 17.00 Ziņas vācu valodā.
- 19.00 Ziņas vācu valodā.
- 21.00 Ziņas latviešu valodā.
- 22.00 Ziņas vācu valodā. Pēc tam sporta ziņas.
- 24.00 Ziņas vācu valodā.
- 0.15 Noslēgums.